

ACADEMIA ROMÂNĂ
Școala de Studii Avansate a Academiei Române
Institutul de Istorie "George Barițiu" Cluj-Napoca

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT
FONDUL FAMILIAL BÁNFFY. O RECONSTITUIRE
ISTORICĂ

CONDUCĂTOR DE DOCTORAT:
C.Ș. I DR. HABIL. REMUS CÂMPEANU

DOCTORAND:
VAIDA GABRIEL CĂTĂLIN

CLUJ-NAPOCA

-2022-

CUVINTE CHEIE: TRANSILVANIA, EPOCA PREMODERNĂ, ARHIVA FAMILIEI, FOND DE ARHIVĂ, DOCUMENT DE ARHIVĂ, UNITATE ARHIVISTICĂ, ISTORIE, SOCIETATE, POLITICĂ, ARISTOCRAȚIE, ELITE, ARHIVE BÂNFFY

CUPRINS

I. INTRODUCERE.....	p. 5
I.1. Scopul și obiectivele cercetării.....	p. 6
I.2. Argument și motivație.....	p. 12
I.3. Încadrarea temei în literatura de specialitate.....	p. 16
I.4. Metodologia de cercetare.....	p. 33
I.4.1. Interogațiile cercetării.....	p. 34
I.4.2. Metode de cercetare și analiză.....	p. 35
I.4.3. Sursele utilizate.....	p. 35
II. CONSTITUIREA FONDULUI ARHIVISTIC FAMILIAL	
ÎN SECOLELE XIII-XX.....	p. 42
II.1. CONSIDERAȚII GENERALE.....	p. 42
II.2. PIESELE DE ARHIVĂ DIN SECOLELE XIII-XVI.....	p. 47
II.3. PIESELE DE ARHIVĂ	
DIN SECOLELE XVI-XVII (1526-1699/1700).....	p. 61
II.3.1. PIESELE DE ARHIVĂ DIN	
ALTE FONDURI DIN SECOLELE XVI-XVII (1526-1699/1700).....	p. 94
II.4. CONSTITUIREA FONDULUI ARHIVISTIC	
ȘI EVOLUȚIA ACESTUIA ÎN ÎNTERVALUL 1201-1974.....	p. 95
II.5. Concluzii.....	p. 105
III. TIPURILE DE DOCUMENTE DIN ARHIVA FAMILIEI	
PENTRU INTERVALUL 1526-1699.....	p. 107
III.1. Documente cu valențe economice.....	p. 126
III.1.1. Domeniul.....	p. 127
III.1.2. Iobagii.....	p. 143
III.1.3. Bunurile mobile și imobile.....	p. 174
III.1.4. Sumele de bani.....	p. 179
III.2. Foi de zestre.....	p. 181
III.3. Testamente.....	p. 183
III.4. Judiciare.....	p. 187
III.5. Alte tipuri de documente.....	p. 188
III.5.1. Familiarii, servitorii, alți slujbași.....	p. 190

III.6. Concluzii.....	p. 191
IV. EMITENȚII DOCUMENTELOR.....	p. 194
IV.1. Conventul din Cluj-Mănăstur.....	p. 194
IV.2. Capitlul din Alba-Iulia.....	p. 199
IV.3. Regii Ungariei.....	p. 199
IV.4. Principii Transilvaniei.....	p. 200
IV.5. Voievozii Transilvaniei.....	p. 201
IV.6. Alți emitenți, emitenți necunoscuți.....	p. 202
IV.7. Concluzii.....	p. 203
V. DESTINATARII/BENEFICIARIII ACTELOR ÎN LUMINA DOCUMENTELOR.....	p. 204
VI. REDACTORII ACTELOR ȘI LIMBA DOCUMENTELOR. ELEMENTE DE STATISTICĂ.....	p. 210
VII. MATERIALE SUBIACENTE, MIJLOACE DE AUTENTIFICARE A PIESELOR DOCUMENTARE. ELEMENTE DE STATISTICĂ.....	p. 214
VII.1. Hârtie, pergament.....	p. 214
VII.2. Sigilii/peceți, adrese notariale.....	p. 216
VII.3. Concluzii.....	p. 219
VIII. ”CORPUS BÁNFFYANUM” sau Micul <i>Diplomatarium</i> al familiei Bánfi (1501-1699).....	p. 220
Documente 1.....305.....	p. 223
CONCLUZII FINALE.....	p. 309
BIBLIOGRAFIE.....	p. 316

REZUMAT

Problematika constituirii fondurilor arhivistice ale familiilor nobiliare din Regatul Ungariei și, mai apoi, din Principatul Transilvaniei¹ nu este o temă care să nu fi fost abordată extrem de recent în istoriografia statelor successorale ale Regatului Sfântului Ștefan, ce au moștenit în mare parte aceste arhive, răspândite în Ungaria, România, Slovacia, Slovenia, Croația.

Arhivele familiale reprezintă din perspectiva cercetării documentare, cele mai importante surse de abordare a diverselor probleme de ordin economic², social³, genealogic⁴, fie că vorbim despre perioade mai lungi de timp⁵, Evul Mediu clasic⁶ sau o perioadă distinctivă precum perioada dinastiei Angevine⁷.

Studierea arhivelor familiale s-a bucurat de atenție și a fost inclusiv popularizată în mediile de propagare on-line atât în spațiul Transilvaniei⁸, cât și în restul spațiului european⁹, unde cercetarea acestor arhive de familie s-a bucurat de concursul unor echipe largi de investigație. Din acest punct de vedere, putem afirma faptul că cercetarea și analiza arhivelor familiale din spațiul transilvănean se regăsește în trendul de cercetare european.

Familia Bánfi¹⁰ (pentru adoptarea acestei forme de grafie a se vedea explicațiile de la notă) s-a bucurat de timpuriu de atenția investigației de tip istoriografic¹¹, iar rezultatele au fost publicate în reviste de specialitate încă din secolul al XIX-lea¹², astfel încât cercetarea de tip genealogic și familial pentru acest clan, în speță, a cunoscut o serie progrese semnificative. De altfel Nicolae (Miklos) Bánfi a fost un pasionat de istorie și nuvelistică, iar prin eforturile sale, chiar dacă romanțate, o parte a istoriei agitate a istoriei familiei de la începutul secolului

¹ Fejér, 2012. Vezi și Fejér, 2012a. Pentru alte inițiative de publicare a unor arhive familiale vezi Fejér, 2012a, nota 5, p. 131. De asemenea, vezi C. Tóth, et al., 2011.

² Vezi de exemplu: Holban, 1957, Feneșan, 1984, Feneșan, 1985. Vezi mai nou și Kovács, 2012, Weisz, 2012 sau Hasan, 2015.

³ Vezi de exemplu, pentru istoriografia anterioară rezultatele studierii arhivelor familiale, printre altele la Demény, 1960, Prodan, 1968.

⁴ Kovács, 2005, vezi p. 136-170 și tabelele genealogice de la finalul lucrării. Pentru perioada clasică antemohácsiană, vezi de exemplu Gorjanu, 2019. Sunt doar două exemple de valorificare a studiului arhivelor familiale păstrate în fonduri arhivistice din România.

⁵ Vezi Kovács, 2005, care a ales tratarea *in extenso* a familiei Wass de Țaga de la apariția documentară până în contemporaneitate.

⁶ Gorjanu, 2019.

⁷ Diaconescu, 2013.

⁸ www.familyhistory.ro, accesat la data de 14.06.2021.

⁹ Vezi de exemplu, pentru spațiul iberic: <https://www.casadevelazquez.org/pt/investigacao/programas-cientificos-ehchi/anciens-programmes/archifam/archifam/apresentacao-geral/>, accesat la data de 14.06.2021.

¹⁰ Vom folosi în afara titlului tezei care a preluat denumirea clasică arhivistică a familiei ("Bánffy"), denumirea fixată în grafia și istoriografia maghiară recentă pentru această familie. Vezi în acest sens Engel, 2001.

¹¹ Prima semnalare serioasă a importanței arhivei familiale pentru istoria Ungariei și pentru cea a Transilvaniei a fost făcută de către istoricul clujean Jakab Elek la 1887, vezi Elek, 1887.

¹² Pentru cercetările de până în prezent a se vedea

http://www.familyhistory.ro/index.php?id=20061206b_baczeni_bud, accesat la data de 14.06.2021.

al XX-lea a ajuns să fie bine cunoscută¹³. Chiar dacă romanșarea s-a făcut cu scopul de a proteja autorul și apropiații, cunoscuții familiei au putut repede compara și studia despre care membri ai familiei s-a discutat încă din perioada interbelică¹⁴.

Având aceste repere de pornire privind rolul unor arhive familiale în reconstituirea trecutului, precum cele ale familiei Bánfi, se poate afirma faptul că, din punct de vedere istoriografic, cercetarea acestor depozite "ale memoriei" pot oferi noi perspective asupra unor linii de cercetare din domeniul istoriei familiale și a ramurilor științelor auxiliare ale istoriei.

I.1. Scopul și obiectivele cercetării. Analiza istorică a unui fond arhivistic familial bogat, precum cel al familiei Bánfi din Transilvania, cu ramura cea mai celebră, cea de Bonțida, nu poate decât să constituie un pas important în procesul de reconstituire istorică a unei familii și ale evoluției sale de-a lungul a cel puțin 800 de ani. Tradiția familiei, înregistrată în memoria clanului, vorbește despre un principe de origine pecenegă¹⁵. Cercetarea de tip genealogic arată o prezență clară din perioada în care s-au constituit primele mari familii descendente din acele *generes descălecătoare*¹⁶ adică secolul al XIII-lea.

Genealogia, ca și știință auxiliară a istoriei a fost mereu de importanță pentru diversele foruri legale și pentru cronicari, atunci când s-a apelat din punct de vedere legal la achiziționarea de moșteniri bănești sau de terenuri sau când s-a scris istoria unei familii, care își revendica trecutul dintr-o zonă de ilustră descendență. Ne gândim, de exemplu, la descendența zisă a Corvinilor din familia senatorială a lui Messalla Corvinus din perioada de glorie a Republicii romane.

În cazul de față, al clanului deja amintit, vedem că s-a clamat descendența din prințul peceneg Thonuzoba. Între actele fondului Bánfi, se regăsește, de exemplu, o frumoasă genealogie redactată la jumătatea secolului al XVI-lea de către un pastor protestant, iar caietele de arhivă ale familiei redactate în prima jumătate a secolului al XIX-lea cuprind, în esența lor, tocmai liniile genealogice ale familiei, desigur corelate cu documentele de proprietate. Genealogia a fost mereu importantă pentru familiile nobiliare, căci putem observa în cele mai multe cazuri faptul că referirile documentelor se fac la X, fiul lui Y, nepotul lui Z, iar de multe ori, documentul cuprinde trimiteri la un strămoș comun al clanului.

În epoca modernă, familiile proaspăt îmbogățite au simțit nevoia de a-și căuta genealogii ilustre sau au proiectat căsătorii cu familii ilustre spre a se "urca" pe scara socială, așa cum, de exemplu, s-a întâmplat într-un spațiu profund urbanizat precum Olanda

---

¹³ Bánffy, 2019.

¹⁴ Vezi și studiul introductiv la Bánffy, 2019. Subiectul este abordat și în Scholten, 2015, p. 95-98, p. 372-383. Referiri se găsesc și la arhiva personală a Carolei Bornemisza.

¹⁵ Bánffy, 2019.

¹⁶ Engel, 2001, vocea Tomaj.

premodernă¹⁷ dar și în spațiul extracarpatic românesc în plină modernitate¹⁸. Fenomenul evoluției genealogice a unor familii de coloniști mutate peste Atlantic s-a observat și în cazul american¹⁹. Studii recente ce îmbină genealogia clasică cu mai noile analize de ADN sunt de notat, de exemplu în Indonezia unde s-a studiat posibilitatea unei descendențe turce în cazul unor lideri locali din secolul al XIX-lea²⁰. Evoluția din perioada modernă a spițelor genealogice a spațiului românesc a fost subliniată în studiile unor genealogiști precum Constantin Sion²¹ sau Octav George Lecca²².

Astfel, genealogia a fost mereu importantă în cercetarea istorică și și-a păstrat utilitatea indiferent de epoca istorică²³, dar în strânsă legătură cu științele de frontieră și cercetare istorică²⁴.

Epoca modernă a însemnat o "explozie" a cercetării genealogice, iar pentru spațiul Ungariei este de ajuns să amintim revista de profil "Turul", care a apărut cu excepția regimului comunist și a adus unele dintre cele mai importante contribuții în cunoașterea evoluției familiilor nobiliare din Ungaria și de pe teritoriile înglobate în cadrul coroanei Sfântului Ștefan²⁵. Utilitatea cercetării genealogice s-a păstrat și în perioada comunistă, chiar dacă mult redus, și, de multe ori, cu trimitere la perioada medievală, acolo unde descoperirile sau clarificările nu mai puteau afecta foarte mult, din punct de vedere ideologic, discursul sau cercetarea tipică.

Genealogia a depășit în prezent cadrul limitat al genealogiei marilor familii, baza sa de pornire clasică. În prezent genealogia se orientează spre antropologie și sociologie, omul sub raport antro-po-sociologic. Accentul nu a mai căzut pe marile familii în cercetarea genealogică din ultimele decenii, iar schimbarea narativei genealogice în regimurile comuniste, de exemplu, a dus accentele spre familii mici, spre familii de muncitori, burghezi mărunți sau fondatori de curente religioase sau regimuri politice dinastice. Este o altă narativă, ce dorește diversificarea genealogiei²⁶ și o reorientare spre medii²⁷ din care nu face parte vechea nobilime ce era interesată să își valorifice ascendența spre a justifica preempțiunea politică.

---

¹⁷ Dumolyn, 2006. Vezi și Buylaert, 2015.

¹⁸ Ungureanu, 1995.

¹⁹ Spamer, 2010.

²⁰ Özay, 2017.

²¹ Sion, 1892.

²² Lecca, 1899. Vezi ulterior și Lecca, 1911.

²³ Vezi, de exemplu, Hofheinz, 1992.

²⁴ Hatton, 2019.

²⁵ Vezi, de exemplu: Felső-Győri Nagy, 1883; Némethy, 1883; Majláth, 1884; Ignác, 1886. Trecerea în revistă a sumarelor relevă multitudinea de abordări din perspectivă genealogică, heraldică, sigilografică a nobilimii maghiare, dar și a păturilor sociale intermediare.

²⁶ Mills, 2003.

²⁷ Vezi de exemplu: *Grow Your Family Tree in Salt Lake City. Genealogy is the Fastest Growing Hobby in North America* de Kimberly Powell, la <http://genealogy.about.com/library/weekly/aa011502a.htm>, accesat la 15.02.2022.

Chiar dacă a existat diversificarea aceasta de la finalul secolului trecut, schimbarea de paradigmă și de narativă, de la macro la microfamilie sau microgrup, totuși genealogia familiilor mari, vechi și de tradiție își păstrează importanța indiferent de narativa genealogică de care am amintit mai sus,

Lucrarea de față se dovedește importantă pentru că indică o serie de linii genealogice din perioada premodernă și modernă a familiei Bánfi, cu liniile de Aluniș, Bonțida, liniile din Ungaria propriu-zisă, indicând exact dinamica familială a unei familii, care a făcut tot posibilul din punct de vedere al strategiilor maritale sau economice pentru a rezista evoluției politico-militare a zonei. Astfel, putem afirma faptul că cercetarea aceasta, prin *diplomataritul* de la capitolul ultim deschide o perspectivă de investigare și asupra genealogiei familiale și subliniază, încă o dată, rolul cercetării fondurilor arhivistice pentru a lămurii genealogii de mult uitate sau, de multe ori, ignorate.

Coordonatele cronologice ale cercetării de față, pentru investigarea istorică a pieselor arhivistice familiale, se circumscriu în perioada cuprinsă între 1526 și 1699. Cei doi ani-bornă sunt foarte simplu de explicat pentru alegerea făcută de noi, iar piesele documentare ale perioadei sunt un argument în plus pentru alegerea acestei perioade.

Scopul principal al cercetării de față este acela de a oferi o imagine cât mai completă a fondului arhivistic al familiei la finalul clasic al epocii medievale și în etapa numită a epocii premoderne și moderne (1526-1699), a modului în care acesta s-a constituit, a importanței pieselor documentare păstrate și a modului în care aceste piese documentare pot fi cercetate, pentru a oferi o imagine de ansamblu asupra evoluției familiei din varii puncte de vedere: economic, social, politic, cultural, familial, genealogic.

Tot ca și scop principal vrem să publicăm, în buna tradiție a diplomatariilor pozitiviste (vezi istoriografia problemei), un corpus cuprinzând **rezumatele a 305 documente** din perioada 1500/1501-1699, documente ce au făcut parte, într-o măsură, din fondul familial unitar de la BCU Cluj, iar mai apoi au ajuns la Arhivele Naționale, actualmente Serviciul Județean Cluj, în fondul cu numărul 320.

Desigur, se pot desprinde și **scopuri secundare** precum acela de a oferi un **ghid orientativ** al pieselor documentare păstrate în arhiva familială, un **instrument de lucru** pentru alți cercetători interesați de anumite aspecte de evoluție a familiei și de ce nu pentru cei interesați de a scrie la un moment dat o istorie completă a familiei, utilizând ceea ce a mai rămas din masivul fond familial.

Cert este faptul că, din punctul nostru de vedere, scopul principal pe care dorim a-l urmări este acela de a discuta modul de formare și piesele documentare ce se găsesc în interiorul fondului, de ce s-au păstrat un anumit tip de documente.

Spațiul cercetării este acela al Transilvaniei așa cum îl înțelegem în accepțiunea contemporană a termenului, având în vedere că actele au fost emise pentru posesiuni sau cauze care s-au derulat, în proporție covârșitoare pe teritoriul cuprins între Tisa-Carpații Orientali-Carpații Meridionali.

I.2. Argument și motivație. Principalul argument pentru care am demarat această investigație asupra fondului familial Bánfi din arhiva clujeană este faptul că acesta este unul dintre cele mai bogate fonduri familiale existente pe teritoriul actual al Transilvaniei și merită din acest punct de vedere o privire mai atentă asupra pieselor constitutive ale sale. Prin această investigație se poate ajunge la o concluzie asupra rolului fondurilor arhivistice familiale în prezervarea unei identități de clan, de familie, dar și asupra rolului actului scris în formarea memoriei de lungă durată a unei familii cu lungi tradiții existențiale, ce coboară în plan mitic până la fondarea statului arpadian din bazinul carpatic, în secolul al XI-lea.

Un alt argument este noutatea și actualitatea unor astfel de investigații de cercetare într-un domeniu extrem de generos din punct de vedere al analizei istoriografice²⁸. De altfel, Bicsok a indicat un argument pertinent pentru necesitatea creării de arhive de familie în cadrul familiilor de proprietari și anume nevoile juridice derivate din necesitatea de a demonstra proprietatea asupra terenurilor stăpânite.

Motivația care ne-a împins spre o astfel de investigație a fost întâlnirea cu o parte din actele acestui fond cu ocazia unei cercetări asupra istoriei familiei Bánfi²⁹. Cantitatea impresionantă de documente a acestei arhive de familie (din care cu siguranță multe altele s-au pierdut³⁰) ne permite să facem o serie de observații pertinente pe baza actelor păstrate și chiar să încercăm să creionăm o imagine asupra evoluției familiei din perspectiva documentelor arhivate.

Jakó a afirmat competent faptul că din marele noian de documente care trebuie să se fi produs în perioada medievală, dezastrele produse la 1241-42, 1277, 1285 sau 1437 au văduvit

---

²⁸ Vezi de exemplu Monok, 1996, care a încercat o analiză complexă asupra bibliotecilor familiei Rákoczi, un subiect la fel de bogat din punct de vedere al unei analize de tip investigativ. Pentru fondurile familiale din spațiul transilvănean (în acest caz cele din județul Harghita) vezi studiul lui Bicsok, 2015.

²⁹ Cercetătorul clujean Vasile Rus ne-a semnalat importanța, din punctul de vedere al cercetării, a aproximativ 300 de piese arhivistice fotocopyate ce se găsesc, în original, la Biblioteca Central Universitară, dar și la Arhivele Județene din Cluj. Publicarea și on-line a regestelor/rezumatelor unora dintre cele peste 3000 de piese arhivistice pe site-ul arhivamedievala.ro, ca urmare a unui grant de cercetare cu implicare norvegiană, ne-a dat posibilitatea de a putea analiza și mai în profunzime fondul familiei Bánfi ca și model de fond cu documente ce surprind în evoluția lor mai bine de 500 de ani de istorie. Vezi pentru detalierea acestor aspecte și partea dedicată surselor cercetării din cadrul acestui capitol.

³⁰ Jako, 2001, p. 37-39, în special p. 38.

spațiul transilvănean de o mulțime de acte³¹ din arhive familiale, iar atacurile turcești repetate din secolele XV-XVII au contribuit și ele semnificativ la acest mic dezastru arhivistic.

1.3. Structura lucrării de față se desfășoară după cum urmează: capitolul I cuprinde noțiunile introductive și structurale ale tezei. În cuprinsul acestui capitol vom stabili care sunt coordonatele cercetării, coordonatele temporale și spațiale ale tezei, încadrarea istoriografică a subiectului cercetat, metoda de cercetare și interogațiile cercetării.

Capitolul al II-lea își propune să analizeze formarea fondului arhivistic pe durata secolelor XIII-XX, desigur cu accent pe etapa 1526-1699, care reprezintă perioada cheie a cercetării noastre. Capitolul al II-lea dorește să discute modul în care s-au arhivat principalele acte familiale și care au fost resorturile care au determinat păstrarea unora dintre documente (dincolo de hazardul care a guvernat arhivarea actelor de familie până în secolul al XIX-lea).

Capitolul al III-lea se dorește a fi unul dintre cele mai consistente din punctul de vedere al analizei documentelor intervalului 1526-1699. Capitolul va trata actele din perspectiva subiectelor pe care acestea le abordează: domeniul familiei, posesiunile, iobagii familiei, averea mobilă a familiei, foile de zestre sau testamentele familiei. Acestea pot creiona astfel rolul pe care îl poate juca un fond familial de mărimea celui avut în vedere pentru lărgirea cunoașterii de tip istoric asupra relațiilor de familie sau domeniiale în epoca modernă transilvăneană în cadrul unui clan aristocratic.

Capitolul al IV-lea va urmări cine au fost emitenții actelor din posesia familiei în perioada avută în vedere, câte acte au fost emise de aceștia, dacă a contat pentru familie emitentul, din ce cauză s-au adresat membrii familiei acelui emitent. Pe parcursul capitolului vor fi incluse statistici, care să ajute la creionarea unei imagini cât mai complete asupra ansamblului de emitenți de acte pentru familia Bánfi.

Capitolul al V-lea va trata de această dată problema destinatarilor documentelor avute în vedere pentru intervalul 1526-1699. Acolo unde va fi posibil se vor aduce lămuriri sau adăugiri asupra rolului acestora în evoluția familiei și a raporturilor inter-clan sau a raporturilor genealogice dintre diferitele generații ale familiei nobiliare. Statistic vom încerca să creionăm dacă există o serie de destinatari ai daniilor sau actelor cu caracter juridic pentru a înțelege rolul acelui personaj în angrenajele de putere ale timpului său.

Capitolul al VI-lea este destinat discuțiilor asupra redactorilor actelor (acolo unde aceștia sunt cunoscuți) și asupra limbii folosite în actele emise pentru familia nobiliară avută în vedere. Dorim să realizăm o analiză statistică asupra acestor aspecte care pot oferi o serie de indicii asupra evoluției actului scris, a limbii acestuia sau a redactorilor acestor acte păstrate în arhiva familială. De asemenea, se poate observa mai bine cum limba vernaculară

---

³¹ *Ibidem.*

se insinuează în formă scrisă în actul oficial și cum treptat ia locul limbii de cancelarie clasică, latina. Se poate, de asemenea, înțelege mai bine de ce în unele cazuri s-a păstrat limba de cancelarie și în alte cazuri de ce s-a apelat la limba vernaculară.

Capitolul al VII-lea își dorește să analizeze statistic tipurile de material subiacent folosit, caracteristicile acestuia (dacă ele există), locațiile de producere ale acestuia (unde se poate identifica), calitatea materialului subiacent utilizat de către emitent.

Capitolul al VIII-lea este un capitol ce cuprinde o scurtă discuție asupra utilității existenței unui corpus documentar integral al familiei Bánfi și dacă acesta se poate realiza într-o viziune modernă, cu instrumentarul actualizat al realizării de corpusuri, într-o manieră neopozitivistă. Partea centrală a capitolului revine diplomatariului ordonat cronologic cu cele 305 piese arhivistice, pe care le-am avut în vedere pentru intervalul luat în discuție 1526-1699 (cu precizarea că din dorința de a nu mai fragmenta și mai mult fondul s-au avut în vedere și piesele pornind de la 1501).

I.4. Metodologia de cercetare specifică unei astfel de investigații de fond arhivistic este în principal una ce utilizează din plin **statistica și instrumentarele** acesteia (grafice, tabele). **Metoda comparatistă** se potrivește unei astfel de investigații deoarece oferă posibilitatea reală de a evalua diferențiat evoluția sau involuția fondului sau a unor aspecte ce derivă din cercetarea acestuia. De asemenea, se poate utiliza **tipologia**, ca metodă de ordonare a actelor și documentelor păstrate în fondul familial de la începuturile sale. **Tipologia** se va utiliza în special în cadrul capitolului al III-lea, care a fost gândit pentru o astfel de analiză istoriografică a documentelor din perioada 1526-1699. O metodă pe care am preferat-o de-a lungul capitolelor următoare, adesea, a fost **metoda sondajului**, o metodă împrumutată dinspre sociologie. Sondajul permite selectarea unui număr de documente reprezentative, care puse în contextul unei analize de fond a unei arhive familiale, conturează ceea ce cercetătorul urmărește prin această sondare. Sondajul are și avantajul că oferă, cu o mică marjă de eroare, un rezultat apropiat de analiza exhaustivă, în cazul unui astfel de fond familial, o antrepriză de cercetare imposibil de acoperit pentru un singur cercetător de-a lungul unui stagiu doctoral.

La aceste metode adăugăm **analiza și procesarea statistică**, care se vor regăsi de-a lungul întregii teze ca și argumentare instrumentalizată a utilizării resurselor documentare ale fondului familial. Analiza și procesarea statistică a surselor din fondul familial pot indica de ce, de exemplu, mai multe documente au fost emise de către conventul de la Cluj-Mănăstur în mai mare măsură decât capitlul de la Alba-Iulia, prin corelație cu amplasarea domeniilor membrilor familiei. Aceeași analiză ne poate oferi un posibil răspuns pentru ce regele/principele Ioan Sigismund a emis mai multe documente în favoarea membrilor familiei decât alți regi sau principii. Tot analiza statistică ne poate oferi răspuns asupra dinamicii

iobagilor familiei, a împărțirii lor între membrii familiei, a numărului acestor iobagi pe domeniul familial. Analiza statistică ne poate indica câte documente au fost sigilate, câte au păstrat modul de sigilare, câte documente au fost scrise pe hârtie, câte pe pergamente, câte se păstrează sub formă de ciorne, câte au fost reutilizate, toate indicând posibile fluctuații ale unor probleme de aprovizionare cu material de scris, ale unor lipsuri la nivel de familie etc. Tot prin intermediul analizei statistice putem înțelege de ce s-a preferat limba latină, cum a crescut problema limbii vernaculare în actul scris de la nivelul provincial sau în relațiile dintre membrii familiei. Toate acestea se pot deduce din urmărirea unei analize statistice, desigur cu marjele sale de eroare inerente pierderii unor documente familiale de-a lungul timpului.

Nu în ultimul rând este de amintit **valorificarea beneficiilor digitalizării** sub toate aspectele sale. Digitalizarea a însemnat posibilitatea de a analiza eșantioane mai relevante de material subiacent, de analiză a materialului sau tiparului sigilar, a cantității de material scris în limba latină sau în limba maghiară sau a condițiilor de păstrare a documentelor familiale.

I.4.1. Interogațiile cercetării sunt în număr de două. Prima este aceasta: *ce semnificație prezintă acest fond arhivistic pentru memoria familială și transmiterea unui patrimoniu al memoriei generaționale a nobilimii transilvănene?* A doua interogație este aceasta: *cum se poate valorifica istoric și cultural unul dintre cele mai bogate fonduri arhivistice familiale din perioada secolelor XIII-XVIII în secolul al XXI-lea?* Prin aceste interogații sperăm să stabilim foarte clar scopurile pe care le urmărim prin lansarea acestei cercetări de fond familial din arhiva județeană clujeană. O interogație secundară, derivată din prezența diplomatariului de la capitolul al VIII-lea este legată de necesitatea unui corpus documentar exhaustiv pentru arhiva familiei Bánfi din intervalul 1227/28-1945.

CONCLUZII FINALE

La finalul celor peste 300 de pagini legate de prezentarea fondului arhivistic al familiei Bánfi, cu ramura și liniile sale ardelenene, desprinse din clanul Tomaș, care se revendică din prințul peceneg Thonuzoba (cu diversele grafii ale numelui înregistrate în cronistica vremii), putem afirma faptul că suntem la punctul în care indicăm dacă **scopul principal** al cercetării de față, anume acela de a oferi o imagine cât mai completă a fondului medieval arhivistic al familiei, a modului în care acesta s-a constituit, a importanței pieselor documentare păstrate și a modului în care aceste piese documentare pot fi investigate, pentru a oferi o imagine de ansamblu asupra evoluției familiei din varii puncte de vedere: economic, social, politic, cultural, familial, genealogic a fost atins.

Credem că în cadrul capitolului II și III am reușit să surprindem evoluția fondului arhivistic în cauză, pornind de la informațiile date de istorici precum Jakab Elek, Elemer Várju sau Béla Iványi, care au văzut arhiva în diversele ei stadii de prezervare sau au

identificat documente de familie în alte fonduri fie din orașe, fie din familii înrudite, care s-au înrudit cu familia Bánfi prin fetele acestora, așa cum primii au luat fete din rândul altor neamuri ardeleni sau din Ungaria, după amplasarea geografico-spațială a ramurii și a liniilor rezultate din ramura mare. Am punctat în paginile respective momentele cheie pentru evoluția fondului, momentele de pericol, atunci când arhiva risca să se rupă datorită neînțelegerilor familiale sau datorită tribulațiilor și hazardului istoriei. Capitolele IV-VII au oferit profilele necesare deslușirii statistice și grafice a pieselor componente din cadrul unităților arhivistice, care compun fondul și credem că din acest punct de vedere a fost atins și acest scop esențial al cercetării și care reprezintă punctul de greutate al analizei noastre tematice.

Al doilea **scop principal** pe care îl anunțăm în cadrul capitolului I și anume ordonarea unui *mini-diplomatariu* familial cu piesele fotocopyate, care ne-au fost oferite spre investigație de Vasile Rus, în buna tradiție a diplomatariilor pozitiviste (vezi istoriografia problemei), a fost atins în cadrul ultimului capitol al acestei analize arhivistice. Corpusul cuprinzând rezumatele a 305 documente din perioada 1500-1699, documente ce au făcut parte, în mare măsură, din fondul familial unitar de la BCU Cluj, iar mai apoi au ajuns la Arhivele Naționale, actualmente Serviciul Județean Cluj, în fondul cu numărul 320, a fost ordonat conceptelor recente de publicare a diplomatariilor și completează în mod fericit analiza statistică și istorică a celui mai mare fond familial aflat în custodia statului român după 1919.

În ceea ce privește acele **scopuri secundare** enunțate în cadrul capitolului introductiv precum: acela de a oferi un ghid orientativ al pieselor documentare păstrate în arhiva familială, un instrument de lucru pentru alți cercetători interesați de anumite aspecte de evoluție a familiei și de ce nu pentru cei interesați de a scrie la un moment dat o istorie completă a familiei, utilizând ceea ce a mai rămas din masivul fond familial, credem că au fost atinse după analiza pe capitole.

Capitolul I a oferit, în primul rând, credem că una dintre cele mai complete priviri istoriografice asupra problematicii acestui fond, iar analiza istoriografică în sine poate reprezenta o temă aparte de studiu: cercetarea istoriografică a istoriei constituirii unui fond arhivistic de prim rang. Analiza din cadrul capitolului al II-lea este un ghid statistic pentru acei cercetători interesați de numărul de documente ale fondului, de întinderea lor cronologică, de amplasamentul unităților arhivistice în cadrul arhivei. S-a putut observa munca arhivarilor din deceniile anterioare, dar și a arhivarilor familiei din secolul al XIX-lea, în special. Tot capitolul II a reușit să dezvăluie câte ceva din istoria fondului de după 1903-1928, mai ales perioada din 1920-1974, care nu a mai fost discutată până în prezent, din ceea ce știm noi. Pe alocuri, am putut completa informațiile lui Várju sau Iványi și am avansat câteva ipoteze legate de situația și destinul fondului în tumultoasa perioadă 1920-1950.

Analiza destinată domeniului, iobagilor, sumelor de bani, foilor de zestre, testamentelor sau listelor genealogice pot din acest punct să fie introduse eficient într-o istorie a familiei pentru perioada secolelor X-XX, având în vedere faptul că istoria de până la 1526 s-a scris aproape complet și cu greu mai poate fi modificată în punctele sale esențiale. Ceea ce noi am descris și analizat pentru intervalul 1501-1699 se poate integra istoriei ramurilor ardelenene și liniilor de Nușfalău, Aluniș și Bonțida ale clanului Tomaj, cu toate că s-a știut mai mult despre ramura de Bonțida, iar după 1674 aceasta s-a aflat în primul plan al politicii și administrației austriece, datorită martirajului contelui Dionisie. Liniile de Nușfalău și Aluniș s-au stins treptat pe parcursul secolelor XVII-XVIII, inclusiv prin femeile de pe linie, astfel încât linia de Bonțida a rămas principala beneficiară și exponentă a ramurii ardelenene, pe lângă ramura Deszöfi.

Într-o viitoare istorie a familiei, care nu s-a scris pe perioada modernă și contemporană, analiza noastră poate fi integrată cu succes istoriei moderne a Principatului până la instaurarea dominației habsburgice de la 1699/1711.

Obiectivele pe care ni le-am propus în cadrul acestei cercetări: a.) prezentarea constituirii fondului arhivistic în intervalul secolelor XIII-XX, pentru a putea observa dinamica fondului arhivistic de-a lungul celor 700 de ani de constituire a fost îndeplinit pe parcursul capitolului al II-lea când s-a concluzionat faptul că piesele din fond sunt ceva mai numeroase pentru intervalul de timp 1526-1699 (prima fază a modernismului european) față de 1227/28-1526 (etapa medievală și premodernă) și datorită creșterii fizice a familiei, dezvoltării arborelui genealogic, dar mai ales datorită înrudirilor de familie, care au adus în arhiva familiei și numeroase acte justificative pentru cei care au ajuns, în ultimă instanță, din cauze specifice, să reprezinte ultimele vlăstare ale familiilor lor (în cazul acesta fete). Ajungând în familia soțului, acesta a devenit direct cointeresat de situația moștenirii soției, care, prin forța împrejurărilor devenea și moștenirea sa.

b.) identificarea principalelor tipuri de piese documentare păstrate în arhiva familiei și posibilele explicații pentru lipsa unui anumit tip de documente din această arhivă; Acest obiectiv a fost atins în capitolul al II-lea, dar și în diplomatariul de la capitolul al VIII-lea, care a oferit documente model pentru fiecare tip de document. De asemenea, capitolul al III-lea, a reușit să ofere o statistică asupra bunurilor mobile și imobile, a sumelor de bani, a foilor de zestre, a documentelor juridice sau a testamentelor familiei.

c.) identificarea unora dintre slujbașii, servitorii sau iobagii familiei și tipul de relații ce se dezvoltă între stăpâni și supuși (dacă se creionează astfel de relații interpersonale). S-a reușit cel mai bine să se identifice cantitatea de iobagi pe care a avut-o familia în comitatele Crasna, Dăbâca, Solnocul Interior sau Cluj. În privința slujbașilor și familiarilor familiei,

aceștia au fost de asemenea identificați într-o serie de documente, care a surprins și aceste aspecte, dar nu consecvent, ci incidental.

d.) identificarea principalilor emitenți de documente în favoarea membrilor familiei Bánfi și rolul acestora în decizia de emitere a actelor familiale. La acest obiectiv au fost relevante statisticile care au demonstrat faptul că cel mai mare emitent de acte pentru familie și familiile înrudite a fost conventul de la Cluj-Mănăstur, din moment ce posesiunile familiei au fost grupate în zona Nord-Vestică a Ardealului. Alți emitenți au fost regii, principii sau voievozii transilvăneni (chiar dacă un număr mai mic de documente de la aceștia). Capitlul de la Alba-Iulia a emis acte mai puține deoarece proprietățile familiei în comitatele sudice au fost mai puține, iar capitlul de Oradea a emis și mai puține datorită distanței, iar după 1660 din cauza căderii sub turci.

e.) identificarea principalilor beneficiari ai acestor documente și de ce actele emise în favoarea acestora au ajuns în arhiva familială (acolo unde se pot trage astfel de concluzii edificatoare) Bánfi. În cadrul acestui obiectiv putem afirma faptul că beneficiarii au fost diverși (mai ales, desigur membri ai familiei), în funcție de înrudirile familiale de-a lungul secolelor XVI-XVII. Principalul motiv pentru care actele acestora au ajuns în arhiva familiei se leagă de moștenirea proprietăților sau cauzelor acestora care și-au contopit sau stins liniile genealogice în cadrul familiei nobiliare a Bánfiștilor.

f.) o evaluare statistică asupra limbii documentelor păstrate și a redactorilor documentelor respective (în cazul în care vorbim de copieri, recopieri de documente, locul de recopiere, etc.). Acest obiectiv a fost atins atât cât s-a dorit, având în vedere că nu a fost un studiu dedicat acestui aspect decât ca unul auxiliar tematicii principale de investigare. Credem că totuși ceea ce a fost important de relevat statistic s-a făcut.

g.) o evaluare statistică asupra materialelor subiacente folosite la redactarea documentelor, dar și asupra mijloacelor de autentificare a pieselor documentare (sigilii, adrese notariale). Obiectivul acesta a fost atins la fel ca și cel precedent, în sensul în care nu a fost un subiect tematic principal, ci marginal, auxiliar. Desigur fondul 320 de la SJAN Cluj se poate preta foarte bine unei investigații sigilografice în sine, datorită bogăției materialului prezent aici. Din punctul nostru de vedere am încercat doar să punctăm statistic aspectele istorice care ne interesau și mai puțin aspectele ce țin de această știință auxiliară specifică ramurii diplomatice și paleografice a istoriei.

Am lăsat spre sfârșit **Interogațiile cercetării**, ce am afirmat la început că sunt în număr de două.

La prima interogație *ce semnificație prezintă acest fond arhivistic pentru memoria familială și transmiterea unui patrimoniu al memoriei generaționale a nobilimii*

transilvănene? putem răspunde astfel la finalul acestei analize istoriografice: Această percepție nu a existat înainte de sfârșitul secolului al XIX-lea, inclusiv la nivel de familie. Cel care a conștientizat acest lucru a fost cel de-al doilea guvernator al Transilvaniei provenit din ramura de Bonțida, cel care a făcut și cel mai mare efort de sistematizare al arhivei de familie prin arhivarii săi. La jumătatea secolului al XIX-lea, mărturia lui Jakab Elek a surprins acest lucru. Acolo grija a fost atât a contelui, cât și a avocatului și arhivarului său, Simon Elek, care a permis istoricilor din societatea istorică să observe o mică frântură din istoria Ungariei și Transilvaniei prin intermediul moștenirii de familie păstrată în camera cu uși argintate și aurite din palatul clujean al familiei.

La a doua interogație *cum se poate valorifica istoric și cultural unul dintre cele mai bogate fonduri arhivistice familiale din perioada secolelor XIII-XVIII în secolul al XXI-lea?* Se poate răspunde astfel: fondul 320 aflat la SJAN Cluj de la ANR a început a fi ordonat și valorificat încă din anii 1960 de către arhivarii specialiști, dintre care s-a remarcat Ofelia Avarvarei. Prin munca ei masivă de ordonare a fondului, prin anii de muncă investiți în ordonarea fondului după principiile arhivisticii moderne, aceasta a reușit în atingerea primei etape și cea mai importantă din existența fondului: sistematizarea informațiilor și gruparea lor într-un inventar ce rămâne principalul instrument de lucru pentru oricine dorește să intre în contact cu arhiva familiei.

Fondul poate fi valorificat cultural prin aducerea sa în atenția publicului larg, fie prin lucrări de cercetare, fie prin organizarea unor expoziții, așa cum și-a amintit că a văzut Jakab Elek la 1868 în camera din Palatul Bánfi/Bánffy de la Cluj.

Prin aceste interogații am dorit să fixăm foarte clar ideile și obiectivele pe care le urmărim prin lansarea acestei cercetări de fond familial din arhiva județeană clujeană.

Rezumând la final rezultatele obținute pe capitole indicăm faptul că prin capitolul I am reușit să acoperim metodologic modelul de investigare a unui fond familial cu extindere medieval-contemporan; în capitolul al II-lea am concluzionat că este dincolo de evidență faptul că documentele din perioada de până la 1526 au suferit pierderi iremediabile datorită unor factori externi, care nu au putut fi controlați de familie. Acești factori nu au afectat însă numai clanul Tomaj cu ramurile sale, ci au fost unii generalizați, astfel încât nu putem spune că unele clanuri au arhivat mai multe documente decât altele. Da, au existat zone, care prin natura poziționării lor au fost mai ferite de dezastru, așa cum au fost conventurile și capitlurile din Vestul Ungariei, dar doar până la un moment. Cel mai mare flagel pentru distrugerea arhivelor familiale maghiare din perioada de început au fost marile invazii mongolo-otomane, care au situat Ungaria în prima linie de luptă. Desigur că și Transilvania nu a fost scutită de

aceste neajunsuri, astfel că situația ei este de multe ori comparabilă cu cea a zonelor devastate din Centrul Ungariei după 1526-1541.

Până la finalul secolului al XVIII-lea singura rațiune pentru păstrarea arhivelor familiale a fost grija pentru aspectul juridic, fapt demonstrat de numeroasele transumpturi solicitate de membrii familiei de-a lungul acestei perioade. Faptul că originalele sunt păstrate cu grijă, sunt notate ca atare și subliniate în registrele de evidență arhivistică denotă grija sporită pentru tipul de act asiguratoriu asupra integrității unor posesiuni, sesii, curți sau chiar sume de bani, ce au fost plătite sau s-au plătit familiei în anumite condiții; în capitolul al III-lea am ajuns să afirmăm faptul că din economia celor 3498 de documente ale părții zise medievale a fondului, acestea însumează în jur de 730 de piese, adică aproximativ 1/3 din fondul medieval, cu precădere.

Am oferit cea mai plauzibilă explicație de ce fondul pentru perioada secolele XVI-XVII de până la 1674 sunt atât de puțin numeroase. Explicațiile au fost legate de cele câteva momente tumultoase: 1437-1438, care a afectat curtea nobiliară de la Bonțida, 1514, care a afectat curtea de la Nușfalău și posibil de la Răscruți, 1665 când a ars toată arhiva de la Valcău (în ordine primul impact major asupra arhivei din secolul al XVII-lea), 1674 când secuii "ligii baronilor" condusă de Mihail Teleki l-au arestat și au prădat Bonțida, sfârșitul lui 1674, când la ordinul lui Mihail Apafi, comitele de Dăbâca, Gheorghe Gyerőffi, nepotul și al doamnei Kata, a confiscat toate documentele familiei și le-a transmis principelui Ardealului și probabil 1784 și 1848-49, când alte arhive au fost pierdute, precum cele din comitatele Crasna, Dăbâca sau Cluj. Din punctul nostru de vedere, momentele 1665 (atacul turcesc devastator de la Valcău) și 1674 reprezintă cheia de înțelegere a faptului pentru care secolul al XVII-lea este văduvit de o serie de acte esențiale precum foi de zestre, testamente sau urbarii și inventare domeniiale mai detaliate.

Tot la finalul capitolului al III-lea am concluzionat că am reușit să oferim o imagine a ceea ce însemna domeniul, bunurile familiei, banii familiei, comparativ cu ceea ce s-a găsit în actele altor arhive de familie contemporane cu familia Bánfi. Putem să afirmăm faptul că până spre sfârșitul secolului al XVII-lea principiul selectivității actelor, dar și marile tulburări, au produs dispariția a numeroase acte, încât și fondurile cele mai bogate în piese arhivistice nu se pot lăuda decât accidental cu piese largi precum inventare, urbarii, contracte, testamente sau foi de zestre. Mai este și cazul în care aceste acte s-au păstrat, dar datorită condițiilor extrem de proaste de conservare (umezeală, mușgai, împăturire defectuoasă, calitate proastă a materialului subiacent, rupturi, etc.) nu mai permit deloc citirea sau redarea lor paleografică.

Am concluzionat faptul că actele de zalogire, de împrumuturi, de vânzare-cumpărare, au servit și continuă să servească în mod indirect la cunoașterea unor probleme precum cele

ale mărimii domeniului familial, ale numărului de iobagi deținuți, a sumelor de bani manevrate sau a bunurilor, care, la un moment dat s-au aflat în patrimoniul familial.

La finalul capitolului al V-lea am concluzionat că actele păstrate de beneficiari sunt extrem de importante pentru arhiva familiei din punct de vedere juridic, în mod primordial. Actele păstrate în arhivă sunt importante pentru toți aceia care le păstrează din considerente pur legale, juridice. Nu există neapărat vreun sentiment pios față de antecesori, care să răzbată din această exhibare a actelor în fața instanțelor. Este clar faptul că documentele arhivate de beneficiari s-au păstrat doar cu interesul de a le adevăra drepturile de proprietari atunci când acest lucru va fi nevoie. Prezentarea beneficiarilor în fața numeroaselor instituții emitente de acte (fără a fi gratuite și costând chiar sume importante) arată că beneficiul obținut din existența acestor acte de proprietate era mai mare decât cheltuielile pe care le implica această deplasare continuă pe la diferite instituții emitente de acte și în același timp instituții cu rol de arhivare a memoriei posesiunilor vreodată dăruite beneficiarului sau familiei acestuia de un for competent în acest sens.

La finalul capitolelor VI și VII am marcat faptul că în privința statisticii legate de materialul pe care s-a scris și a autentificării actelor din fond, s-a continuat practica extinderii scrierii pe hârtie, material mai accesibil și mai ieftin comparativ cu pergamentul, care scade ca volum de prezentare ca și material subiacent moale pentru scriere. Pergamentul rămâne legat de privilegiul mare sau solemn, care încă mai trebuie să susțină un sigiliu masiv, chestiune de prestigiu și de imagine a autorității, mai greu de falsificat printre altele.

Hârtia, un material mai ușor de procurat, nu neapărat mai ieftin încă, se pretează unor însemnări rapide, dar și unei păstrări mai ușoare în cutii, lăzi, pe măsură ce arhiva familiei se mărește și este nevoie de tot mai mult loc pentru a le păstra. Hârtia sigilată cu un sigiliu mic, ușor, nu mai are nevoie de un spațiu așa de mare, se poate cu grijă îndesa în bagaje sau în mape speciale protejate pentru a fi transportate spre locuri de adevărire, fără a mai avea grija calamităților sau a bandiților.

Sigiliu rămâne în continuare elementul clar de autentificare, pe lângă celelalte precum data, martorii, etc., dar odată cu timpurile se transformă și el utilitar, se stilizează sau devine grafic tot mai elegant pentru a continua să reprezinte marcant posesorul și emițătorul actului respectiv.

Capitolul al VIII-lea reprezintă adâncirea în cunoașterea intimă a pieselor din fond, a realităților de viață socială, economică, juridică pe care le-am discutat de-a lungul celorlalte capitole. Indiscutabil, prin selectarea acestor piese și aranjarea lor cronologică se poate observa mult mai bine care au fost zbaterile, aspirațiile, dorințele, ridicările și coborârile unei familii, care prin hazardurile istoriei a reușit să străbată 11 secole, de la un obscur principe

peceneg, Thonuzoba și de la fiul său Urkund, trecând prin palatinul Dionisie, mort pe câmpul de onoare de la Mohi (1241), până la rafinatul conte al monarhiei germane, Dionisie, mort în 1674 ca urmare ale unor mașinațiuni obscure ale cumnatului și celorlalți nobili de-o seamă cu el.

BIBLIOGRAFIE

I. IZVOARE

Izvoare Inedite:

Magyar Országos Levéltára (Arhivele Naționale Maghiare):

DF = Diplomataikai Fényképgyűjtemény (MOL DF).

DL = Diplomataikai Levéltár (MOL DL).

Arhivele Naționale ale României, Serviciul Județean Cluj, Fond familial Bánffy nr. 320 la BCU Cluj – 987 unități și piese arhivistice.

Arhivele Naționale ale României, Serviciul Județean Cluj, Fond familial Bánffy nr. 320 – 3498 piese medievale și alte 1851 unități arhivistice moderne și contemporane

Registrul nr. 2: Protocollum Extractuum Litterarum Illustrissimam Familiam Bánffy concernentium. Volumen I. Fasciculele A-II. Volumen II. Fasciculele AAA, ABB, CCC, DDD, EEE, FFF, GGG, HHH, III, KKK.

Registrul nr. 3: Index Litterarum Sexum Foemineum Concernentium. Fasciculele III, IV, V, VI, VII, VIII, IX, X, XI,a, XIb, XII, XV, XVI, XVIII, XXIV, XXV, XXX, XXII, XXXIII, XXXV, XXXVIII, XL, XLI, XLII, XLIII, XLIV, XLV, XLVII, XLVIII, XLIX, LIV, LVII, LIX, LX, LXIII, LXV, LXX, LXXI, LXXII, LXXIII, LXXIV, LXXVI, LXXVII; LXXVIII, LXXIX, LXXXIII, LXXXVI, LXXXVII, LXXXIX, XCI, XCII, XCIII, XCIV, XCV, XCVI, XCVII, XCVIII, XCIX, CI, CII, CIII, CIV, CV, CVIII, CIX,CXI, CXII, CXIII, CIV, CVIII, CXIX, CXXI, CXXIII, CXXIV, CXXVI, CXXIX, CXXX, CXXXI, CXXXIII, CXXXV, CXXXVI, CXXXVII, CXLI, CXLIII, CXLVI, CXLIX, CL, CLII, CLIII, CLIV, CLV, CLXIV, CLXV, CLXVI, CLXVII, CLVIII, CLXXI, CLXXIII, CLXXIV, CLXXVI, , CLXXVII, CLXXVIII, CLXXIX, CLXXX, CLXXXI, CLXXXIII, CLXXXIV, CLXXXV, CLXXXVI, CLXXXVII, CLXXXVIII, CLXXX, CXCIIIa, CXCIV, CXCVI, CXCVIII, CXCIX, CC, CCI, CCVI, CCVIII, CCIX, CCX, CCXI, CCXII.

Registrul nr. 4: Index Litterarum Sexum Masculinum Concernentium. Fasciculele Masc. III, Masc. IV, Masc. VI, Masc. IX, Masc. X, Masc. XI, Masc. XI, Masc. XIII, Masc. XIV, Masc. XV, Masc. XVI, Masc. XVII, Masc. XVIII, Masc. XIX, Masc. XX, Masc. XXII, Masc. XXIII, Masc. XXIV, Masc. XXV, Masc. XXVI, Masc. XXVII, Masc. XXVIII, Masc. XXIX, Masc. LXIII, Masc. LXVI, Masc. LXVII, Masc. LXVIII, Masc. LXIX, Masc. LXX, Masc. LXXI, Masc. LXXII, Masc. LXXIII, Masc. LXXV, Masc. LXXVI, Masc. LXXVIII, Masc. LXXIX, Masc. LXXX, Masc. LXXXI, Masc. LXXXII, Masc. LXXXV, Masc. LXXXVIII, Masc. XC, Masc. XCI, Masc. XCIII, Masc. XCIV, Masc. XCV, Masc. XCVI, Masc. XCVIII, Masc. XCIX, Masc. C, Masc. CI, Masc. CII, Masc. CIII, Masc. CIV, Masc. CV, Masc. CVI, Masc. CVII, Masc. CVIII, Masc. CIX, Masc. CX, Masc. CXI, Masc. CXII, Masc. CXIII,

Masc. CXVI, Masc. CXVII, Masc. CXVIII, Masc. CXIX, Masc. CXXI, Masc. CXXII, Masc. CXXIII, Masc. CXXIV, Masc. CXXV, Masc. CXXVI, Masc. CXXVII, Masc. CXXVIII, Masc. CXXIX, Masc. CXXX, Masc. CXXXI, Masc. CXXXII, Masc. CXXXIV, Masc. CXXXVI, Masc. CXXXVII, Masc. CXXXVIII, Masc. CXXXIX, Masc. CXLI, Masc. CXLII, Masc. CXLIII, Masc. CXLIV, Masc. CXLV, Masc. CXLVI, Masc. CXLVII, Masc. CXLVIII, Masc. CL, Masc. CLI, Masc. CLII, Masc. CLIII, Masc. CLIV, Masc. CLIV, Masc. CLV, Masc. CLVI, Masc. CLVII, Masc. CLVIII, Masc. CLIX, Masc. CLX, Masc. CLXII, Masc. CLXIII, Masc. CLXV, Masc. CLXVI, Masc. CLXVIII, Masc. CLXIX, Masc. CLXX, Masc. CLXXI, Masc. CLXXII, Masc. CLXXIII, Masc. CLXXV, Masc. CLXXVII, Masc. CLXXVIII, Masc. CLXXIX, Masc. CLXXX, Masc. CLXXXI, Masc. Masc. CLXXXIII, Masc. CLXXXIV, Masc. CLXXXV, Masc. CLXXXVI, Masc. CLXXXVII, Masc. CLXXXVIII, Masc. CXC, Masc. CXCI, Masc. CXCII, Masc. CXCIII, Masc. CXCIV, Masc. CC, Masc. CCI, Masc. CCII, Masc. CCIII, Masc. CCIV, Masc. CCIV, Masc. CCV, Masc. CCVI, Masc. CCVI, Masc. CCVII, Masc. CCVIII, Masc. CCX, Masc. CCXI, Masc. CCXIII, Masc. CCXIV, Masc. CCXV, Masc. CCXVI, Masc. CCXVII, Masc. CCXVIII, Masc. CCXIX, Masc. CCXX, ; Masc. CCXXI, Masc. CCXXVI, Masc. CCXXVIII, Masc. CCXXIX, Masc. CCXXX, Masc. CCXXI.

Registrul nr. 5: Repertorium Nominum.

Registrul nr. 6: Index alfabetic al familiilor menționate în documentele Fondului Bánffy (actele fasciculate) 1228-1824. Instrument de orientare: face trimitere la registrul nr. 2.

Registrul nr. 7: Index alfabetic al posesiunilor menționate în docuemntele fondului Bánffy (actele fasciculate) 1228-1824. Instrument de orientare: face trimitere la registrul nr. 2 (volumele I, II, III).

Registrul nr. 8: Index cronologic al documentelor fasciculate din fondul familial Bánffy 1228-1824. Instrument de orientare face trimitere la Registrul nr. 2 (Voll. I, II, III).

Registrul nr. 9: Index alfabetic și cronologic al documentelor fasciculate din arhiva familială Bánffy 1228-1824. Instrument de orientare și informare: face trimitere la Registrul nr. 2 (Voll. I, II, III).

Registrul nr. 10: Index alfabetic al posesiunilor menționate în actele contelui Bánffy György, Guvernatorul Transilvaniei în perioada 1787-1822. Instrument de orientare și informare: face trimitere la registrul nr. 1.

Registrul nr. 11: Index general al registrului Protocol 1228-1824. Instrument de orientare și informare: face trimitere la Registrul nr. 2 (Vol. I, II, III).

Registrul nr. 12: Index tematic al actelor cuprinse în registrul Protocol 1228-1824. Instrument de orintare și informare: face trimitere la Registrul nr. 2 (Voll. I, II și III).

Registrul nr. 13: *Protocollum indigitans, Quis nominanter, Quando et Quem in finem, Qualia, Quo ex Loculo, Sub qua Fasciculi Littera, Numero et Pagina Protocolli contenta litteralia instrumenta in Originali aut Transumpto ex Archivo Inclytae Familiae Comitum et Baronum Bánffy de Losoncz ad se recepit et vicissim, Quando fine Relocationis Atchivario restituit?* 1804 1a Maii.

Registrul nr. 14: Index alfabetic – 1821. Fără serie de documente.

Registrul nr. 16: Fasc. I și Fasc. III. Acte provenite din Arhiva Primăriei orașului Kolozsvár. 1651.

Registrul nr. 17: Fasc. I. Documente (și evidența lor) privind familia Bánffy, care au fost preluate de Baronul Bánffy László din Arhiva Primăriei orașului Kolozsvár în 1810, din ordinul Guberniului. 1603-1810.

Registrul nr. 18: Evidența Documentelor familiei Bánffy și ale altor familii înrudite, extrase din Arhivele Capitlului, Conventului și din alte arhive. 1675-1851.

Registrul nr. 19. Registrul de evidență a actelor diferitelor familii înrudite cu familia Bánffy. 1788-1803.

Avarvarei Ofelia ANR, SJAN CJ, Fond nr. 320, Inventar nr. 1214 (1498-1960/1851 u.a.). - Cluj : *mss.*

Izvoare edite:

Colecții de documente.

1. *** - A körösszegi és Adorjáni Gróf Csáky család története. Oklevéltár. A Gróf Csáky család történetéhez, vol. I (1229-1499), vol. II (1500-1818) [Carte]. - Budapest : [s.n.], 1919.
2. **C. Tóth Norbert, Horváth Richárd și Neumann Tibor** Documenta ad historiam familiae Bátorii de Ecsed spectantia I. Diplomata 1393–1540 [Carte]. - Nyíregyháza : a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Önkormányzat Múzeumok Igazgatósága, 2011.
3. **cavaler de Pușcariu Ioan** Date istorice privitoare la familiile nobile române [Carte]. - Sibiu : Tiparul Tipografiei Arhidiecezane, 1892.
4. **cavaler de Pușcariu Ioan** Fragmente Istorice despre boierii din Țara Făgărașului [Carte]. - Sibiu : Tiparul Tipografiei Arhidiecezane, 1908.
5. **Jakó Zsigmond** A kolozsmonostori Konvent jegyzőkönyvey (1289-1556), vol. I (1289-1484), vol. II (1485-1556) [Carte]. - Budapest : MTKA, 1991.
6. **Jako Zsigmond** Codex Diplomaticus Transsylvaniae (mai departe CDT) [Erdély Okmánytár], vol. I (1023-1300) [Carte]. - Budapest : MTA, 1997.
7. **Pascu Ștefan (responsabil) [și alții]** Documenta Romaniae Historica. C. Transilvania, volumul X (1351-1355) (mai departe, DRH). [Carte]. - București : Editura Academiei RSR, 1977.
8. **Roller Mihail (redactor responsabil) [și alții]** Documente privind Istoria României, veacul XI, XII și XIII. C. Transilvania, vol. I (1075-1250) (mai departe, DIR) [Carte]. - București : Editura Academiei Republicii Populare Române, 1951.
9. **Roller Mihail (redactor responsabil) [și alții]** Documente privind istoria României, veacul XIII, C., Transilvania, vol. II (1251-1300) [Carte]. - București : Editura Academiei RPR, 1952.
10. **Samu Barabás** A romai szent birodalmi gróf Szeki Teleki Család oklevéltára. A család áldozatál a Maros-Vásárhelyi levéltarból kiadja, vol. I [1206-1437] și vol. II [1438-1526] [Carte]. - Budapest : MTA, 1895.

11. **Várjú Elemer și Ivány Béla** A Tomaj Nemzetségbeli Losonczi Bánffy család története. Oklevéltár a Tomaj nemzetségbeli Losonczi Bánffy család történetéhez, vol. I [1214-1457] și vol. II [1458-1526] [Carte]. - Budapest : [s.n.], 1908; 1928.

12. **W. Kovács András și Valentiny Antal** A Wass család cegei levéltára [Carte]. - Kolozsvár : EMEK, 2006.

Cronici

1. **Bzdenszky Rudolph** . - [s.l.] : mss., BCU-Cluj, colecția contelui Kemény J., Collectio Maior Manuscriptorum, vol. XV, 1699.

2. **Popa-Lisseanu George** Izvoarele Istoriei Românilor. volumul I: Faptele Ungurilor de Secretarul Anonim al Regelui Béla [Carte]. - București : [s.n.], 1934. - 1.

Memorialistică

1. **Bethlen Nicolae** Descrierea vieții de către el însuși [Carte]. - Cluj-Napoca : Casa Cărții de Știință, 2004.

II. ISTORIOGRAFIA

a.) Lucrări generale, Sinteze.

1. **Andea Susana (coord.)** Scris și societate în Transilvania secolelor XIII-XVII, [Carte]. - Cluj-Napoca : Editura Argonaut & Symphologic Publishing – Gatineau, 2013.

2. **Andea Susana și Andea Avram** Structuri transilvane în Epoca luminilor [Carte]. - Cluj-Napoca : [s.n.], 1996.

3. **Andea Susana, Andea Avram și Dincă Adinel** Autographa et signaturae Transilvaniae (sec. XIV-XVII) [Carte]. - Cluj-Napoca-Gatineau : Editura Argonaut – Symphologic Publishing, 2016.

4. **Andea Susana** Between public and private. Writing praxis in Transylvania during the XIII-XVII centuries [Carte]. - Cluj-Napoca- Gatineau : Editura Argonaut-Symphologic Publishing, 2016.

5. **Curta Florin** Southeastern Europe in the Middle Ages: 500-1250 [Carte]. - Cambridge : Cambridge UP, 2006.

6. **Edroiu Nicolae II.** Populație și economie în Transilvania [Secțiune de carte] // Istoria Românilor, vol. V (1601-1711/1716) / ed. Căndea Virgil. - București : Editura Enciclopedică, 2003.

7. **Magyari Andrei** Începutul regimului habsburgic în Transilvania și mișcarea adversă a lui Francisc Rákóczi al II-lea [Secțiune de carte] // Istoria Românilor, vol. V. - București : Editura Enciclopedică, 2003.

b.) Lucrări speciale, Studii și articole.

1. **Ardelean Livia** Probleme legate de crearea Fondului Arhivistic Național și distrugerea parțială a arhivelor secolului XX [Periodic] // Anuarul Arhivelor Mureșene, Seria Nouă. - 2015. - Vol. IV (VIII). - pg. 96-105.

2. **Avarvarei Ofelia** Inventarierea fondurilor personale și familiale din Arhivele Statului Cluj. Studiu metodologic și aplicativ. III. Studii de caz (prezentări de fonduri) 4. Fondul familial

Bánffy [Secțiune de carte] // Din istoria arhivelor ardelen. 75 ani de la înființarea Arhivelor Statului Cluj / ed. Drăgan Ioan et alii. - Cluj-Napoca : Asociația Arhiviștilor "David Prodan", 1995.

3. **Baán Kálmán** Kisnemes családok levéltárai [Periodic] // Levéltári Közlemények. - 1942-1945. - Vol. XX-XXIII. - pg. 376-383.

4. **Bakács István** A családi levéltárak szerkezeti problémái [Periodic] // Levéltári Közlemények. - 1960. - Vol. 31. - pg. 160-174.

5. **Ballók János** Még egyszer Thonuzóbáról [Periodic] // Századok . - 1982. - 5. - pg. 1078-1090.

6. **Bánffy Miklos** Trilogia Transilvană, vol. I-III [Carte]. - București : Institutul Cultural Român, 2019.

7. **Bernád Rita Magdolna** Arhivele parohiale ale arhidiecezei romano-catolice de Alba Iulia. Tipuri de documente [Periodic] // Revista Arhivelor. - 2010. - 1 : Vol. LXXXVII. - pg. 57-75.

8. **Bernád Rita Magdolna** Centrele de colecție ale Arhivei Arhidiecezane de Alba Iulia [Periodic] // Revista Arhivelor. - 2011. - 1 : Vol. LXXXVIII. - pg. 34-53.

9. **Bernád Rita Magdolna** Organizarea și funcționarea Arhivei capitulare de Alba Iulia [Periodic] // Revista Arhivelor. - 2013. - 1-2 : Vol. XC. - pg. 92-113.

10. **Bernád Rita Magdolna** Organizarea și funcționarea Arhivei capitulare de Alba Iulia (II) [Periodic] // Revista Arhivelor. - 2014. - 1-2 : Vol. XCI. - pg. 28-54.

11. **Bernath Mathias** Habsburgii și începuturile formării Națiunii Române [Carte]. - Cluj-Napoca : [s.n.], 1994.

12. **Bicsok Zoltán** Családi Archivumok a Román Nemzet Levéltár Hargita Megyei Hivatalánk Örzésében [Periodic] // Levéltári Szemle. - 2015. - Vol. 65. - pg. 129-167.

13. **Bicsok Zoltán** Családi archivumok a Román Nemzeti Levéltár Hargita Megyei Hivatalának őrzésében [Periodic] // Levéltári Szemle. - 2015. - 2 : Vol. 65. - pg. 27-65.

14. **Boar Liviu** Inventarul arhivistic, instrument de bază pentru evidența documentelor, între deziderat și realitate [Periodic] // Revista Arhivelor. - 2004. - 1-2. - pg. 170-174.

15. **Borsa Iván** A középkori oklevelek regesztázása. (Függelék: A Kölcsey család levéltárának középkori oklevelei) [Periodic] // Levéltári Közlemények. - 1946. - Vol. 24. - pg. 47-70.

16. **Borsa Iván** A technikai fejlődés és a levéltárak [Periodic] // Levéltári Közlemények. - 1963. - 2 : Vol. 34. - pg. 163-196.

17. **Căzan Ileana** Habsburgi și otomani pe linia Dunării. Tratatate și negocieri de pace: 1526-1541 [Carte]. - București : [s.n.], 2000.

18. **Ciucă Marcel Dumitru** Ordonarea și Inventarierea Documentelor aflate în depozitele Arhivelor Statului [Periodic] // Revista Arhivelor. - 1979. - 3. - pg. 284-303.

19. **Ciuhuță Gheorghe-Sorin** Filigranele hârtiei în Transilvania în secolele XIV-XV (teză de doctorat) [Carte]. - Cluj-Napoca : [s.n.], f.a..

20. **Csánki Dezső** Magyarország történelmi földrajza a Hunyadiak korában, vol. V [Carte]. - Budapest : MTKA, 1913.
21. **Csoma József** A magyar nemzetségek a XIV. század közepéig, vol. 3, partea 2 [Carte]. - Budapest : [s.n.], 1904.
22. **Czobor Alfréd** A családi levéltárak a középkorban [Periodic] // Levéltári Közlemények. - 1940-1941. - Vol. XVIII-XIX. - pg. 380-440.
23. **Czobor Alfréd** Országos levéltár felállításának terve 1701-ben és az ország iratainak korábbi megőrzése [Periodic] // Levéltári Közlemények. - 1925. - Vol. III. - pg. 1-41.
24. **De Vivo Filippo** Ordering the archive in early modern Venice [Periodic] // Archival Science. - 2010. - Vol. 10. - pg. 231-248.
25. **Demény Ludovic** Documente noi referitoare la răscoala de la Bobâlna [Periodic] // Studii și Materiale de Istorie Medie (mai departe SMIM). - 1960. - Vol. 4. - pg. 395-421.
26. **Diaconescu Marius** Structura nobilimii din Transilvania în epoca angevină [Carte]. - Cluj-Napoca : Editura Mega, 2013.
27. **Dőry Ferenc** Dr. Csánki Dezső [Periodic] // Levéltári Közlemények. - 1933. - Vol. XI. - pg. 1-15.
28. **Dragomir Lia** Inventarierea fondurilor personale și familiale din Arhivele Statului Cluj. Studiu metodologic și aplicativ. I. Probleme teoretice și practice ale ordonării și inventarierii [Secțiune de carte] // Din Istoria Arhivelor Ardelene: 75 de ani de la înființarea Arhivelor Statului Cluj. - Cluj-Napoca : [s.n.], 1995.
29. **Elek Jakab** A Bánffy-levéltár magyar történelmi forrásai [Periodic] // Magyar Könyvszemle. - 1887. - 1-6 : Vol. 12. - pg. 63-73.
30. **Ember Győző** A Levéltári Közlemények új feladatai [Periodic] // Levéltári Közlemények. - 1954. - Vol. 25. - pg. 3-13.
31. **Ember Győző** A családi levéltárak tagolódása [Periodic] // Levéltári Közlemények. - 1963. - 2 : Vol. 34. - pg. 149-162.
32. **Engel Pál** Honor; vár; ispánság. Tanulmányok az Anjou-királyság kormányzati rendszeréről [Periodic] // Századok . - 1982. - V. - pg. 880-922.
33. **Engel Pál** Magyar középkori adattár. Magyarország világi archontológiája 1301-1457. Középkori magyar genealógia [Carte]. - Budapest : [s.n.], 2001. - CD-ROM.
34. **Engel Pál** Magyar középkori adattár. Magyarország világi archontológiája 1301-1457. Középkori magyar genealógia [CD-ROM]. - Budapest : [s.n.], 2001.
35. **Engel Pál** Regatul Sfântului Ștefan. O istorie a Ungariei medievale [Carte]. - Cluj-Napoca : Editura Mega, 2005.
36. **Fejér Tamás** Editing and Publishing Historical Sources in the Research Institute of the Transylvanian Museum Society [Periodic] // Transylvanian Review. - 2012. - Supplement no. 2 : Vol. 21. - pg. 9-11, 17-18.

37. **Fejér Tamás** L' historiographie et les archives familiales. Étude de cas: l' archive de la maison Wesselényi de Hodod [Periodic] // Anuarul Institutului de Cercetări Socio-Umane »Gheorghe Șincai« al Academiei Române. - 2012. - 15. - pg. 128-147.
38. **Fekete Nagy Antal** A báró Rudnyánszky-család levéltára [Periodic] // Levéltári Közlemények. - 1933. - Vol. XI. - pg. 16-57.
39. **Fekete Nagy Antal** A Petróczy-család levéltára [Periodic] // Levéltári Közlemények. - 1930. - Vol. VIII. - pg. 54-64.
40. **Fekete Nagy Antal** A Petróczy-levéltár középkori oklevelei [Periodic] // Levéltári Közlemények. - 1931. - Vol. IX. - pg. 38-111.
41. **Fekete Nagy Antal** A báró Malonyay-család levéltára [Periodic] // Levéltári Közlemények. - 1929. - Vol. VII. - pg. 45-54.
42. **Fekete Nagy Antal** A levéltárak kialakulása [Periodic] // Levéltári Közlemények. - 1936. - Vol. XIV. - pg. 23-26.
43. **Felezeu Călin** Principatul Transilvaniei în epoca suzeranității otomane 1541-1688 [Carte]. - Cluj-Napoca : Bibliotek, 2014.
44. **Felső-Győri Nagy Iván** A Losoncziak és Bánffyak nemzedék-rendje [Periodic] // Turul. - 1883. - pg. 16-26.
45. **Feneșan Costin** Familia românească Bizere și moșiile ei de pe valea Pogănișului (1433-1447) [Periodic] // Sargetia. - 1984. - Vol. 16-17. - pg. 267-279.
46. **Feneșan Costin** Ohaba și Ponor – două moșii românești din Țara Hațegului și stăpânii lor în secolele XV–XVI [Periodic] // Sargetia. - 1985. - Vol. 18-19. - pg. 181-194.
47. **Feneșan Cristina** Constituirea principatului autonom al Transilvaniei [Carte]. - București : [s.n.], 1997.
48. **Frey Linda&Marsha** The Rakoczi Insurrection and the Disruption of the Grand Alliance [Periodic] // Hungarian Studies Review. - 1978. - 2 (autumn) : Vol. 5. - pg. 17-29.
49. **Gáll Erwin** Doboka-IV. Vártérség templom körüli temetője: régészeti adatok egy észak-erdélyi ispáni központ 11-13. Századi fejlődéséhez/The churchyard cemetery in Dăbâca/Doboka, castle area 4. Archaeological data on the development of a North Transylvanian County... [Carte]. - Cluj-Napoca : Societatea Muzeului Ardelean, 2011.
50. **Gore Paul** Arhivele [Periodic] // Revista Arhivelor. - 1924-1927. - Vol. 1. - pg. 8-20.
51. **Gorjanu Cosmin Popa** Medieval Nobility in Central Europe: the Himfy family [Carte]. - Cluj-Napoca : 2019, 2019.
52. **Gyula Gy. Dávid** A Bonchidai Bánffy-Kastély [Carte]. - Kolozsvár : Polis, 2018.
53. **Hasan Mihai-Florin** Familia nobiliară de Șintereag (Somkerek) și evoluția acesteia de la finalul epocii angevine până în timpul Jagellonilor (secolele XIV-XVI). A. Dinamica unui domeniu familial 1382-1481 [Periodic] // Revista Bistriței. - 2015. - Vol. XXIX. - pg. 128-147.
54. **Hasan Mihai-Florin** Proscriși și infractori în Transilvania în secolele XIV - XVI [Carte]. - Cluj-Napoca : Argonaut, 2017. - 1st.

55. **Herzog József** Az Országos Levéltárban őrzött nádori levéltár 1554–1781. évi iratainak jegyzéke [Periodic] // Levéltári Közlemények. - 1927. - Vol. V. - pg. 1-26.
56. **Herzog József** Az Országos Levéltárban őrzött nádori levéltár 1790—1848. évi iratainak jegyzéke [Periodic] // Levéltári Közlemények. - 1930. - Vol. VIII. - pg. 37-53.
57. **Herzog József** Magyar levéltári terminológia [Periodic] // Levéltári Közlemények. - 1932. - Vol. X. - pg. 1–11.
58. **Holban Maria** Mărturii asupra rolului cnezilor de pe marile domenii din Banat în a doua jumătate a secolului al XIV-lea [Periodic] // SMIM. - 1957. - Vol. 2. - pg. 407-420.
59. **Ila Bálint** A Thurzó-család levéltára [Periodic] // Levéltári Közlemények. - 1932. - Vol. X. - pg. 12-66.
60. **Iványi Belá** A Festetics család keszthelyi levéltára [Periodic] // Levéltári Közlemények. - 1946. - Vol. 24. - pg. 170-208.
61. **Iványi Béla** A grádeczi Horváth Stansith-család levéltára [Periodic] // Levéltári Közlemények. - 1927. - Vol. V. - pg. 245–253.
62. **Iványi Béla** A Korponay család levéltára [Periodic] // Levéltári Közlemények. - 1924. - Vol. 2. - pg. 124-137.
63. **Iványi Béla** A Tomaj Nemzettség és a Tomaj Nemzettségbeli Losonczy Bánffy Család Története , vol. I (până la 1526) [Carte]. - Budapest : Hornyánszky V. R.-T., M. Kir. Udv. Könyvnyomda, 1941.
64. **Iványi Nagy** Magyarország családai czimerekkel és nemzékrendi táblákkal, vol. I [Carte]. - Pest : kiadja Friebeisz István, 1857.
65. **Jody Pál** Cercetarea calității de nobil în comitatul Maramureș. Anii 1749-1769 [Carte]. - Cluj-Napoca : [s.n.], 2003. - 2.
66. **Kapossy János** A Herzan gyűjtemény hagyatéki leltára [Periodic] // Levéltári Közlemények. - 1924. - Vol. 2. - pg. 148-154.
67. **Karácsonyi J. și Kollányi F.** Egyháztörténeti emlékek a magyarországi hitújítás korából - IV. kötet, 1542–1547 [Carte]. - Budapest : [s.n.], 1909.
68. **Karácsonyi János** A magyar nemzetiségek a XIV. század közepéig, I-III [Carte]. - Budapest : Kiadja a Magyar Tudományos Akadémia, 1901.
69. **Köpeczi Béla** History of Transylvania [Carte]. - New York : Columbia UP, 2001.
70. **Kovács András W.** Az erdélyi vármegyék középkori archontológiája [Carte]. - Kolozsvár : Erdélyi Múzeum F., 2010.
71. **Kovács András W.** The History of the Wass de Czege Family [Carte]. - Hamburg : Edmund Siemers-Stiftung, 2005.
72. **Kovács Klára P.** Fortress-building in 16th-Century Transylvania. The recruitment of labour force [Periodic] // Transylvanian Review. - 2012. - Supplement, no. 2 : Vol. XXI. - pg. 163-180.

73. **Kristó Gyula** Ardealul timpuriu (895-1324) [Carte]. - Szeged : Atelierul de Istorie Medievală, 2004.
74. **Lupaș Ioan** Un tablou statistic al arhivelor județene și orășenești din Transilvania [Periodic] // Revista Arhivelor. - 1924-1927. - Vol. I. - pg. 73-76.
75. **Lupescu Maria Magdolna** Societatea nobiliară și cultura materială în Transilvania medievală. Testamente nobiliare din Transilvania până la 1540 (teză de doctorat) [Carte]. - Cluj-Napoca : [s.n.], 2008.
76. **Mályusz Elemér** Az országos levéltár Nádasdy levéltárának magyar levelei: 1531-1549 [Periodic] // Levéltári Közlemények. - 1923. - 1 : Vol. 1. - pg. 126-149.
77. **Mályusz Elemér** Az Országos Levéltár Nádasdy levéltárának magyar levelei (III. közlemény) [Periodic] // Levéltári Közlemények. - 1924. - Vol. 2. - pg. 55-69.
78. **Mályusz Elemér** Az Országos Levéltár Nádasdy-levéltárának magyar levelei. IV. közlemény [Periodic] // Levéltári Közlemények. - 1925. - Vol. III. - pg. 68-85.
79. **Mályusz Elemér** Az Országos Levéltár Nádasdy-levéltárának magyar levelei. V. közlemény [Periodic] // Levéltári Közlemények. - 1926. - Vol. IV. - pg. 94-129.
80. **Mályusz Elemér** Az Országos Levéltár Nádasdy-levéltárának magyar levelei. VI. közlemény [Periodic] // Levéltári Közlemények. - 1927. - Vol. V. - pg. 83-103.
81. **Mályusz Elemér** Az Országos Levéltár Nádasdy-levéltárának magyar levelei.: VII. közlemény [Periodic] // Levéltári Közlemények. - 1928. - Vol. VI. - pg. 66-86.
82. **Mályusz Elemér** II. Lajos király levelei a herceg Bathhyány-család körmendi levéltárában, 1526 [Periodic] // Levéltári Közlemények. - 1926. - Vol. 4. - pg. 80-93.
83. **Mărcuș Ioan** însemnări despre arhivele vechi sătești din Transilvania [Periodic] // Revista Arhivelor. - 1942-1943. - Vol. V. - pg. 453-460.
84. **Máthé Alexis** Hungary after the Turkish Occupation [Periodic] // The Hungarian Quarterly . - 1937. - 1 : Vol. 3. - pg. 117-124.
85. **Metes Ștefan** Arhivele din Ardeal după Război [Periodic] // Revista Arhivelor. - 1924-1927. - Vol. I. - pg. 85-87.
86. **Metes Ștefan** Arhivele istorice românești din Budapesta [Periodic] // Revista Arhivelor. - 1936-1937. - 7-8 : Vol. III. - pg. 50-62.
87. **Metes Ștefan** Din relațiile Țării Românești cu Ungaria și Transilvania [Periodic] // Revista Arhivelor. - 1942-1943. - Vol. V. - pg. 11-22.
88. **Minois George** Istoria Evului Mediu. O mie de ani de splendoare și ticăloșie [Carte]. - București : Nemira, 2021. - 1st.
89. **Moisil Constantin** Problema arhivelor românești [Periodic] // Revista Arhivelor. - 1936-1937. - 7-8 : Vol. III. - pg. 1-46.
90. **Monok István** A Rákóczi-család könyvtárai, 1588-1660. [Carte]. - Szeged : [s.n.], 1996.
91. **Mór Petri** Szilágy vármegye monográfiája 2. kötet. A várak. Birtokosaik és Zilah története [Carte]. - [s.l.] : KSVK, 1901.

92. **Mór Wertner** A magyar nemzetségek a XIV. század közepéig II. I-Z [Carte]. - Temesvár : [s.n.], 1892.
93. **Munteanu Vilică și Mihalcea Eugenia-Mărioara** Opinii privind evidența fondurilor și colecțiilor din depozitele Arhivelor Naționale [Periodic] // Revista Arhivelor. - 2004. - 1-2. - pg. 165-170.
94. **Obiziuc S.** Transilvania de la voievodat la principat (1538-1542) [Carte]. - Cluj-Napoca : [s.n.], 2004. - teză doctorat.
95. **Pall Francisc** Diplomatica latină cu referire la Transilvania (sec. XI-XV) [Secțiune de carte] // Documente privind Istoria României, vol. II / ed. Roller Mihail. - Cluj-Napoca : Editura Academiei RPR, 1956.
96. **Pascu Ștefan** Voievodatul Transilvaniei, Vol. III [Carte]. - Cluj-Napoca : Editura Dacia, 1986. - 1st.
97. **Pop Ioan-Aurel** Între Habsburgi și otomani: Transilvania la mijlocul secolului al XVI-lea [Periodic] // Mediaevalia Transilvanica. - 2003-2004. - 1-2 : Vol. VII-VIII. - pg. 143-165.
98. **Prodan David** Iobăgia în Transilvania în secolul al XVI-lea, vol. I-II [Carte]. - București : Editura Academiei RSR, 1968.
99. **Radvánszky Béla** Magyar családélet és háztartás a XVI és XVII században, vol. I-II [Carte]. - Budapest : [s.n.], 1879.
100. **Rînzîș Filofteia** Arhive personale și familiale, vol. I-II [Carte]. - București : [s.n.], 2001, 2002.
101. **Roșca-Rosen Maria** Exploatarea domeniului conților Bánffy din Bonțida (jud. Cluj) în perioada de trecere de la feudalism la capitalism (1780-1820) [Carte]. - Cluj : teză de doctorat, 1972.
102. **Rusu A.A.** Rășcoala din 1514 în părțile sălăjene [Periodic] // Acta Musei Porolissensis. - 1983. - Vol. VII. - pg. 199-205.
103. **Rusu Adrian Andrei** Castelarea Carpatică. Fortificații și cetăți din Transilvania și teritoriile învecinate (sec. XIII-XIV) [Carte]. - Cluj-Napoca : Mega, 2005.
104. **S. C.** O mare pierdere arhivistică [Periodic] // Revista Arhivelor. - 1928-1929. - Vol. 5. - pg. 435-437.
105. **Sacerdoțeanu Aurelian (coordonator)** Inventarul Arhivelor Statului. [Carte]. - București : Monitorul Oficial și Imprimeria Centrală, 1939.
106. **Scholten Jaap** Tovarășul baron. O călătorie în lumea pe cale de dispariție a aristocrației transilvănene [Carte]. - București : Corint, 2015.
107. **Sclater J.G. [și alții]** The formation of the intra-Carpathian basins as determined from subsidence data [Periodic] // Earth and Planetary Science Letters. - No. 1 : Vol. 51. - p. p. 139.
108. **Șerdan Lucia Augusta** Valoarea documentar istorică a fondurilor personale și familiale [Secțiune de carte] // Din istoria arhivelor ardelen. 75 de ani de la înființarea Arhivelor Statului Cluj. - Cluj-Napoca : [s.n.], 1995.

- 109. Siemiński Joseph** Guide des Archives de Pologne. I. Archives de la Pologne ancienne [Carte]. - Varsovie : [s.n.], 1933.
- 110. Somogyi Joseph** Buda in Turkish Days [Periodic] // The Hungarian Quarterly. - 1941. - 3-4 : Vol. 7. - pg. 564-572.
- 111. Ștefan Alexandru** Sigiliile și practicile sigilare ale locurilor de adevărire din Transilvania și comitatele învecinate în secolele XIII-XIV [Carte]. - Cluj-Napoca : Editura Mega, 2021.
- 112. Suciu Coriolan** Dicționar Istoric al localităților din Transilvania, vol. I-II [Carte]. - București : Editura Academiei RSR, 1968.
- 113. Szabó T. Attila** A Bornemisza leveltár [Periodic] // Leveltári közlemények. - 1939. - Vol. XVII. - p. 239.
- 114. Szegfű László** Megjegyzések Thonuzoba históriájához [Periodic] // Századok. - 1982. - 5. - pg. 1060-1077.
- 115. Szekfü Gyula** Serviensek és familiárisok. Vázlat a középkori magyar alkotmány és közigazgatástörténet köréből [Carte]. - Budapest : M. Tud. Akadémia, 1912.
- 116. Teodor Pompiliu și Ursuțiu Liviu** Arhiva istorică a Bibliotecii Filialei din Cluj a Academiei R.S. România [Periodic] // Revista Arhivelor. - 1967. - 1 : Vol. X. - pg. 125-136.
- 117. Țiplea Ioan M.** Istoria fortificațiilor medievale timpurii din Transilvania (927/934-1257) între mit, naționalism și arheologie [Carte]. - Iași : Institutul European, 2007.
- 118. Torma K.** Bánffy Dénes tragoediája történetéhez [Periodic] // Magyar Történelmi Tár. - 1881. - 3 : Vol. 4. - pg. 727-745.
- 119. Török Paul** Hungary under Turkish Rule [Periodic] // The Hungarian Quarterly. - 1936-1937. - Vol. 2. - pg. 261-270.
- 120. Ursuțiu L.** Considerații privind tehnica prelucrării arhivelor familiale feudale [Periodic] // Revista Arhivelor. - 1972. - 4 : Vol. 34. - pg. 589-593.
- 121. Ursuțiu Maria** Arhiva familiei Bethlen de Iktar [Periodic] // Revista Arhivelor. - 1971. - 1 : Vol. 33. - pg. 83-99.
- 122. Ursuțiu Maria** Formarea și funcționarea unei arhive familiale feudale transilvănene [Periodic] // Revista Arhivelor. - 1973. - 2. - pg. 187-192.
- 123. Váczy Péter** A királyi serviensek és a patrimoniális királyság [Periodic] // Századok. - 1927-1928. - pg. 351-414.
- 124. Velter Ana-Maria** Transilvania în secolele V-XII [Carte]. - București : Editura Paideia, 2002.
- 125. Weisz Szidónia** Egy erdélyi nemes Luxemburgi Zsigmond szolgálatában. Somkeréki Erdélyi Antal élettörténete (Un nobil ardelean în serviciul regelui Sigismund de Luxemburg. Viața lui Anton Erdelyi de Șintereag) [Secțiune de carte] // A Maros megyei magyarság történetéből / ed. Pál-Antal Sándor și Simon Zsolt. - Tg. Mureș : Mentor Kiadó, 2012.
- 126. Zsoldos Attila** Magyarország világi archontológiája: 1000-1301 [Carte]. - Budapest : MTA, 2011.

c.) **Lucrări dedicate aspectelor generale de genealogie**

1. **Buylaert Frederik** Lordship, Urbanisation and Social Change in Late Medieval Flanders [Articol] // Past & Present. - 2015. - p. 31-75 : Vol. 227.
2. **Cărăbineanu Mirela** Hârtie și filigran în Transilvania princiară (secolele XVI-XVII) [Carte]. - Cluj-Napoca : teză de doctorat, 2015.
3. **Dumolyn Jan** Nobles, Patricians and Officers. The Making of a Regional Political Elite in Late Medieval Flanders [Periodic]. - 2006. - 2, p. 431-452 : Vol. 40.
4. **Hatton Stephen B.** History, Kinship, Identity, and Technology: Toward Answering the Question "What Is (Family) Genealogy?" [Articol] // Genealogy. - 2019. - 2, p. 1-16 : Vol. 3 (1).
5. **Hofheinz Albrecht** Sons of a Hidden Imam. The Genealogy of the Mirghani Family [Articol] // Sudanic Africa. - [s.l.] : Brill, 1992. - p. 9-27 : Vol. 3.
6. **Ignác Szombathy** A Laszberg grófok genealógiája [Articol] // Turul. - 1886. - p. 181-184..
7. **Lecca George Octavian** Genealogia a 100 de case din Țara Românească și Moldova [Carte]. - București : [s.n.], 1911.
8. **Lecca Octav George** Familiile Boerești Române. Istoric și genealogie, (dupe izvoare autentice) [Carte]. - București : Editura Minerva, 1899.
9. **Mills Elizabeth Shown** Genealogy in the 'Information Age': History's New Frontier? [Articol] // National Genealogical Society Quarterly. - 2003. - p. 260-277 : Vol. 91.
10. **Némethy Lajos** Adatok a Chetneky család genealógiájához [Articol] // Turul. - 1883. - p. 77-81.
11. **Özay Mehmet** The Attahashi Family: The Genealogy of the Ruler of Sungai Iyu in Aceh [Articol] // Te Journal of Humanity and Society. - 2017. - 2, p. 23-44. : Vol. 7.
12. **Śmięński Joseph** Guide des Archives de Pologne. I. Archives de la Pologne ancienne [Carte]. - Varsovie : [s.n.], 1933.
13. **Sion Constantin** Arhondologia Moldovei [Carte]. - Iași : [s.n.], 1892.
14. **Ungureanu Mihai Răzvan** Despre genealogia unei familii celebre: Baiardi (The Genealogy of a Famous Family: the Baiardis) [Articol] // Arhiva Genealogică. - 1995. - 3-4, p. 105-121 : Vol. II (VII).

SITOLOGIE (SITE-URI WEB VIZITATE)

1. www.arhivamedievală.ro
2. <https://archives.hungaricana.hu/en/urbarium/>
3. <https://archives.hungaricana.hu/en/charters/>
4. www.familyhistory.ro

5. www.casadevelasquez.org